

Asia: OM 6/58/2016

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle saamen kielilain muuttamisesta

Kysymykset / Gažaldagat / Koččâmušah / Kõõččmõõžž

Yleiset huomiot luonnoksesta hallituksen esitykseksi saamen kielilain muuttamisesta /Oppalaš fuomášumit hápmosa birra, man ráđđehus evttoha riikkabeivviide sámi giellalága nuppástuhttimis /Almoliih huámmášumeh hammiittásâst haldâttâs oovdânpyehtimin säämi kielâlaavâ muttemist /Takai vuâmmšõõžž häämstõõžž pirr halltõõžž čuá'jtõssân sää'm kiõll-lää'jj mu'ttmest

Kulttuuriyhdistys Aanaar Sämmiliih ry katsoo, että HE saamen kielilain muuttamiseksi pitää sisällään hyödyllisiä ja ajankohtaisia uudistuksia.

Kuitenkaan yhdistys ei tue ehdotusta korvata voimassaolevan kielilain termi ”saamelainen” termillä ”saamenkielinen”. Saamelaiskäräjien vuoden 2011 tilastoimasta vähän vajaasta 10 000:sta saamelaisesta vain pieni osa on oppinut jonkin saamen kielistä äidinkielenää, ja kielilain käsitteidein muuttaminen HE:n mukaisesti tuottaisi tilanteen, jossa kielelliset oikeudet olisi turvattu vain murto-osalle saamelaisista.

Kulttuuriyhdistys Aanaar Sämmiliih ry haluaa muistuttaa valmistelevaa ministeriötä ja virkamiehiä siitä, että kielenvaihto on ollut varsinkin vähemmistökielten, koltan- ja inarinsaamen, osalta paikoin erittäin nopeaa. Saamen kielilain tulisi toteuttaa perustuslain 17 § 3 momenttia ja taata saamelaisille oikeus kehittää kieltään ja kulttuuriaan.

Yhdistys ei näe, että käsitteen jättäminen ennalleen tuottaisi tilanteita, joissa saamenkielinen palvelu jäisi saamatta saamelaiskäräjälain saamelaismääritelmän vuoksi, sillä kielilain soveltaminen ei edellytä että henkilö olisi saamelaiskäräjien vaaliluettelossa. Väestörekisterikeskuksen äidinkieli merkintä, johon HE viittaa, on varsinkin vanhemmassa polvessa monesti epäluotettava, ja yhdistys haluaa myös muistuttaa, että Suomessa puhutut eri saamen kielet on voinut merkitä äidinkieleksi vasta 2010-luvulla. Lisäksi saamenkieliset palvelut ovat luonteeltaan sellaisia, että niiden piiriin hakeutuvat ovat lähtökohtaisesti saamenkielisiä.

Onko esityksessä huomioitu kaikki relevantit viranomaiset ja ovatko viittaukset viranomaisiin ajan tasalla? / Leatgo evttohusas vuhtiiváldon buot relevánta eiseválddit ja leatgo čujuhusat eiseválddiide áiggi dásis? / Láá-uv oovdânpyehtimist valdum vuotân puoh merhâšittee virgeomâhááh já láá-uv čujottásah virgeomâháid áäigi tääsist? / Lie-go čuä'jtöözžâst valddum lokku puk relevaant ve'rggnee'kk da lie-go vi'jttjööžž ve'rggnii'kkki árra ääi'j tää'zzest?

Olisiko syytä sisällyttää lakiin erillinen säännös kielellisistä oikeuksista sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluissa ja tulisiko tämä tehdä lain 32 §:ää muuttamalla vai lisäämällä kokonaan uusi säännös? Tällä hetkellä sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelut on mainittu voimassa olevan lain perusteluissa, mutta käytännössä kielelliset oikeudet toteutuvat sosiaali- ja terveydenhuollossa huonosti. / Galggašiigo láchkii biddjot sierra mearrádus sosiála- ja dearvvašvuodábálvalusaide guoski gielalaš rivttiin ja berrešiigo dán dahkat nu, ahte nuppástuhtá lága 32 paragrafa vai lasihuvvogo ollásit odđa njuolggadus? Dál sosiála- ja dearvvašvuodábálvalusat leat namuhuvvon fámus leahkki lága vuođuštusain, muhto geamádagas gielalaš rievttit ollašuvvet hejot sosiála- ja dearvvasvuodáfuolahusas. / Kolgáččij-uv laahân siskálmittid sierâ njuolgâdus kielâlijn vuoigâdvuođâin sosiaal- já tiervâsvuođâhuolâttâspalvâlusâin já kolgáččij-uv tom toohâđ nuuvt, ete muttoo laahâ 32 § vâi nuuvt ete lasettuvoo ollásávt uđđâ njuolgâdus? Tääi sosiaal- já tiervâsvuođâhuolâttâspalvâlusah láá mainâšum vyeimist orroo laavâ vuáđustâsâin, mutâ keevâtlávt kielâliih vuoigâdvuođah olášuveh sosiaal- já tiervâsvuođâhuolâttâsâst hyeneeht. / Le'čči-a mäinn sii'skeed lâkka jee'rab šiöttâlm kíöi'laž vuöiggâdvuođin sosiaal- da tiörvâsvuođtkääžkõöžžin da öölgči-a tát tuejjeed láä'jj 32 § muu'ttee'l avi láä'zztee'l obbnes odđ šiöttâlm? Tán poodd sosiaal- da tiörvâsvuođtkääžkõöžž lie peággtum viöggâst áárrai láä'jj vuáđtee'lmin, leša tuöttjie'limest kíöi'laž vuöiggâdvuođ teáuddje sosiaal- da tiörvâsvuođthuöi'laž hue'neld.

Yhdistys pitää lisäksi tärkeänä, että voimaan tulevaan kielilakiin tai sote-järjestämislakiin tulisi myös selkeä maininta vaikka omalla pykälällään saamelaiden kielellisistä oikeuksista omakielisiin sote-palveluihin käytännön asiointitilanteissa. Lain perusteluihin jäävä maininta ei nykyisellään toteudu ollenkaan riittävästi, ja palveluiden muuttuessa ja keskittyessä suuriin keskuksiin ajantasainen ja velvoittava laki asiakkaan kielellisistä oikeuksista on entistä tärkeämpi.

Onko esityksessä otettu riittävästi ja tarpeeksi kattavasti huomioon meneillään oleva maakunta- ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistus ja sen tuomat muutokset? / Leatgo evttohusas váldon doarvá vuhtii jođus leahkki eanagotte- ja sosiála- ja dearvvašvuodáfuolahusa ordnenodâstus ja nuppástusah, maid dat mielddisbukta? / Láá-uv oovdânpyehtimist valdum nokko já tuárvi luávden vuotân joođoost orroo eennâmkodde- já sosiaal- já tiervâsvuođâhuolâttâs ornimuđâsmittem já ton pyehtim nubástusah? / Lie-go čuä'jtöözžâst valddum ri'jtteeninalla lokku jáá'ttmen áárrai mäddká'dd- da sosiaal- da tiörvâsvuođthuöi já'rjstemoođöžž da tön pu'httem muttâž? Kätt-a čuä'jtös nokk puârast jáá'ttmen áárrai mäddká'dd- da sosiaal- da tiörvâsvuođthuöi já'rjstemoođöžž da tön pu'httem muttsid?

Onko esityksessä huomioitu oikein viittaukset muuhun lainsäädäntöön? / Leatgo evttohusas váldon riehta vuhtii čujuhusat, mainna čujuhuvvo eará lahkamearrádusaide? / Láá-uv oovdânpyehtimist valdum vuotân olmânaál čujottásah eres lahâaasâtmân? / Lie-go čuä'jtöözžâst valddum puârast lokku vi'jttjööžž jee'res láä'jjseâttmööžž árra?

Jääskö Neeta

Kulttuuriyhdistys Aanaar Sämmliih ry - Puheenjohtaja Neeta Jääskö